

עין משפט‏‏**נר מצוה**

פ א מיי פֿ'כ מה' שנת ה'ה':

רבינו חננאל

ואליבא דרבי יהודה דתנינן במתני' רבי יהודה מתיי בשבירה. מר בר רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה כלומר מאי טעמא פרקת שבור דלאו בר מיעבד מלאכה הוא אפי' שלם הרי אינו עשוי למלאכה לא לחרוש ולא לטחון (ב' ורחינן תוב וזמאן לימא דארי חיה גסה הוא דלמא חיה דקה הוא ומשום דאית ביה ניוקא אסיר הא לית ביה ניוקא שרי איני והנתיב כשם שאין מוכרין להם בהמה גסה כך אין מוכרין להן חיה גסה. ואפי' במקום שמוכרין להן בהמה דקה חיה (ג' דקה אין מוכרין להן. ונחלהו בתיובתא. רבינא רמי תומי' אברייתא ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה דמתיר בשבירה רב אשי דייק מתני' ומותבי תויבתא ופשוטות הן וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדה ופשטנא דטותני ביה בערודי כבית הריחים: פ'ס' אין בונין עמחם בסילקי וגרודן פ' גרודן בלשון יוני בית המשפט אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שלש בסילקאות הן של מרחצאות ושל אוצרות מותר לישראל לבנות בהן של מלכי עובדי כוכבים אסור וסימן לאסור מלכיהם בויקים כלומר של מלכים אסור רבה אמר הללו כלון מותר ולא חייס במתני' אין בונין עמחן בסילקי וגרודן (ג' פ' אמור עליו שמורה (ז' בשתי רשויות ודברים כיוצא בהן: אמר לו אותה הגמון זקן שכמותך יתעסק בדברים בטילין הללו אמר לו נאמן [עליך הדיין כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר כלומר האמינו על עצמו והוא לא נחמיון אלא כנגד אלהינו שבשמים אמר לו הוואיל וכך שהאמנתי עליך דימוס פטור אותה פ' בשבירה

- ↑ לפני רבינו ה' הגי' גס כלן ומלן לימא לן וכן כתבו התוס' דכ"ה מתקף דש ספריים שהוא כתוב נמי לעיל.
- ↑ כ"ה הגי' מתוספתא פ"ב דאפי' חיה דקה אין מוכרין וגי' דש"י ז"ל דגרס חיה גסה כצ"ק דא"כ היינו רשאי.
- ↑ נראה דתס"ה ו"ל אלא בסילקי של גרודוס וכו': כשתתפס ר"א למיתוס פ' וכו'. ד' חולי י"ל אמרו לו שיהיה בשמי רשויות ו"ע.

מזו:

ארי שבור הוא אצל מלאכה. פ"ה דלמא כר' יהודה דשרי בשבירה אצל דאסרי בשבירה אסרי נמי צארי ור"י אומר דאפילו כרננן נמי אתיא דעד כאן לא אסרי רננן אלא משום דאתי למימר שלימה מכרה לו אצל צארי לא שייך האי טעמא ללעולם שבור הוא אצל מלאכה:

מתקוף לה רב נחמן בו'. פרי"ד אשנויא דלעיל נמי קאי ויש ספריים שהוא כתוב נמי לעיל וזתנס ממחן: **רב** אשי דייק **במתניתין**. אומר ר"י דדייק נמי מן המשנה דארי חיה גסה הוא דדוקא ארי שהוא שבור אצל מלאכה דאי ס"ד דחיה דקה הוא וחיה דקה נמי אסורה א"כ ה"ל למימר סתם כל חיה שיש בה נוק לרצים אין מוכרין: **בימוסיאור**. פ"ה צימה של אצן אחת שמקריצין עליהן זנבים לעבודת כוכבים וקורין להם אלטרי' וכו' ולהכי שרו דלא הוו אלא תשמיש לתשמישי עבודת כוכבים וקסאי דלא משתמיט דקרי לצימוס משמש למשנשיא אלא משמש לעבודת כוכבים עזמה קרי צימוס דמתנן לקמן פרק כל הללמים (דף מו:) אצן שחצנה תחילה לצימוס ופ"ה לשם מקום מושב עבודת כוכבים עזמה ועוזדי הצימוס כעוזדי עבודת כוכבים עזמה ואמר נמי (לקמן גג:) צימוסיאות של מלכי עוזדי כוכבים אסורין מפני שמעמידין עליהם עבודת כוכבים בשעה שהמלכים עוזדין אלמא ממם תשמיש עבודת כוכבים עזמה הוא ועוד דנהי נמי שהוא משמש למשמש עבודת כוכבים אמאי מותר לבנות עמחן וכי הוא סגרת להמיר לבנות עמחן מקום שיקטירו עליו צמחתה לעבודת כוכבים לכך נראה לר"י כגירסת הערוך ו שפירש דימוסיאות גדל"ם והוא לשון מרחצאות כדלמרי' בשנת פרק חצית (דף קמו:) אסור לישב צוקרקעיתה של דימוסיאות מפני שמעמלת ומרפאה וכן אמר (שם) מיא דדמוסיא ותמרא דפרוגיתא קפחו עשרת השצטיס ואמרי' נמי צמדרש למחר אני פותח להם מרחצאות ודימוסיאות וצפירוש רש"ס כתב דימוסיאות ופירש שהוא צנין שלא לזרוך עבודת כוכבים:

דימוס פטור אתה. פ' צרחמי עבודת כוכבים שלו נשבע כי דימוס לשון רחמים הוא כדלמרי' צירושלמי דשביעית (פ"ט) צמעשה דר"ש צן יומי אחר דנפק מן מערתא חמא חד זד עופות שמע צת קלא כד הוה אמרה דימוס הוה פסקגה פ' היה העוף נמלט מן הפח וכד הוה אמרה ספיקולא הוה מתגדא פ' הוה מתלכדא צפח קולא הוא תרגום של פח אלמא משמע דדימוס הוא לשון רחמים ושמעת מן הדא אפי' ייפורה קלילא מצלעדי שמיא לא מתגדא כל שכן צר איניש:

ויעקב

בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה ת"ר ‏בשנתפס ר"א למינות העלהו לגרדום לידון אמר לו אותו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים ‏בטלים הללו אמר לו נאמן עלי הדיין כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר והוא לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים אמר לו הוואיל ‏והאמנתי עליך ‏דימוס פטור אתה כשבא לביתו כנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קיבל עליו נתחומין אמר לו ר"ע רבי תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדנני אמר לו אמור אמר לו רבי שמא מינות בא לידך והנאך

ואלינא דר' יהודה. דשרי דכוותיה צבהמה גסה אצל לרננן אסור ולרצי יהודה נמי ארי שלם אסור וחיה גסה כבהמה גסה כרב:
רב אשי אמר. אפילו תימא צארי שלם ומתני' ר' יהודה היא דשרי בשבירה וכל אריות שצורין הן אצל מלאכה דארי לאו צר

ואליבא ‏דרבי יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מיתבי ‏כשם שאין מוכרין להן בהמה גסה כך ‏אין מוכרין להן חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין להן בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין להן תויבתא דרב חנן בר רבא תויבתא רבינא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נוק לרבים טעמא דאית ביה נוק הא לית ביה נוק מוכרין ורמיניה כשם שאין מוכרין בהמה גסה כך אין מוכרין חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מתקוף לה רב נחמן מאן לימא לן דארי חיה גסה היא דלמא חיה דקה היא רב אשי דייק מתניתין ומותבי תויבתא תנן אין מוכרין להן דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נוק לרבים טעמא דאית ביה נוק הא לית ביה נוק מוכרין וטעמא ארי דסתם ארי שבור הוא אצל מלאכה אבל מירי אחרנא דעביד מלאכה לא תויבתא דרב חנן בר רבא תויבתא וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא אמר אביי אמר לי מר יהודה דבי מר יוחני טחני ריחים בערודי א"ר זירא כי היונין בי רב יהודה אמר לן גמירו מינאי הא מילתא דמגברא רבה שמיע לי ולא ידענא אי מרב אי משמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום כי אתאי לקורקוניא אשכחתיה לרב חייא בר אשי ויתיב וקאמר משמיה דשמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום אמינא ש"מ משמיה דשמואל איתמר כי אתאי לסורא אשכחתיה לרבה בר ירמיה דיתיב וקא"ל משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום אמינא ש"מ איתמר משמיה דרב ואיתמר משמיה דשמואל כי סליקת להתם אשכחתיה לרב אסי דיתיב וקאמר אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום אמרי ליה ולא סבר לה מר דזמאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה א"ל ‏פתיא אוכמא מינאי ומינך תסתיים שמעתא איתמר נמי א"ר זירא אמר רב אסי אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכום:
אין בונין בו': אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג' בסילקאות ושל של מלכי עובדי כוכבים ושל מרחצאות ושל אוצרות אמר רבא ב' להיתר ואחד לאיסור וסימן לאסור מלכיהם בויקים ואיכא דאמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמחן

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ואלינא דר' יהודה. דשרי דכוותיה צבהמה גסה אצל לרננן אסור ולרצי יהודה נמי ארי שלם אסור וחיה גסה כבהמה גסה כרב:
רב אשי אמר. אפילו תימא צארי שלם ומתני' ר' יהודה היא דשרי בשבירה וכל אריות שצורין הן אצל מלאכה דארי לאו צר מלאכה הוא אצל רננן דאסרי בשבירה אסרי נמי צארי ור' יהודה נמי צאאר חיה גסה כגון ערוד דטותני צהו ריחיא דללקמן מודה דלץן מוכרין: ה"ג ואפילו צמקוס שמוכרין להם צהמה דקה חיה גסה אין מוכרין. וש"מ חיה גסה אינה כבהמה דקה למכירה:

סיוצתא דרב חנן צר רצא. דלמר [ע"א] ואני אומר אף למכירה: **רצינא רמי מסני' אצרייתא** **כו'** חיה גסה אין מוכרין. וארי תרצות קתני מתניתין דמוכרין ואע"ג דחיה גסה הוא: ה"ג מסקיף לה רב נחמן מאן לימא לן דהאי ארי חיה גסה הוא דלמא חיה דקה הוא: ורב אשי דייק ממסני' (כו') ומוציב סיוצתא ולא גרסינן **ומוציב מצרייתא**. והכי פירושו אמן אומצינן לעיל לרב מדויקא דמתניתין דנקט דבר שיש צו נוק הא ארי תרצות שרי וקס"ד דהוא הדין לשאר חיה גסה ורב אשי שנייה אליבא דרב ארי שמי דשבור הוא אצל מלאכה ומתך דוקיא דנקט צמתני' ארי הא שאר חיה דבת מלאכה היא דללקמן אע"ג דליכא ניוקא אסור דייק רב אשי ומותיב צמיוצתא לרב חנן צר רצא דפלגי עליה דרב. וגרסינן צמסקנא תיוצתא דרב חנן צר רצא: דבי מר יוחני טחני ריחיא צעודי.

חמור הכר: רב אשי. תלמידו דרב ותלמידו דשמואל: להפס. לארץ ישראל: לא סבר לה מר. דהא שמעתא רבה צר ירמיה אמרה משמיה דרב אלא אשכחתיה צסוריא דיתבי וקאמר לה משמיה דרב אלמא איהו קיבלה מיניה ואת אמרת רב חמא צר גוריא קיבלה מרב: פטיא אוכמא. כלי שחור כמו (לקמן דף ג:.) הני פתוותא דבי מיכסי אוכמא שנשתחר ע"י מלאכה. כלומר גס אתה רגיל ותדיר צמורה כמו (צרכות דף כח.) מכותלי ציתך יצירך שפחמי אתה חכמה מפוארה צכלי מכוער (מעצית דף ז.) דרכן של תלמידי חכמים שמלעטערין על לימוד תורה ואינם מצבקים צגרייה: מינאי ומינך. מינאי דלמנינא לך משמיה דרב חמא ומינך דשמעת ליה מדרבה צר ירמיה: ספסיים שמעתא. תיאמר שמועה צסם אומרה דהכי הוה דרב חמא צר גוריא קיבלה מרב ורבה קיבלה מרב חמא: ושל אוזרוס. לסגולת המלך צונין צנין חזק: להיסר. צונין עמחן: ואחד. הוא של איסור שאין צונין עמחן: לאסור מלכיהם. של מלכים אסור שדנין שם נפשות: וספנן אין צונין עמחן צסילקי. אלמא איכא צסילקי דאסרי: צסילקי של גרדוס. אצל צסילקי סתמא שהיא לידרת מלכים מותרת: למינוס. מיניין תפסוהו לכופו לעבודת כוכבים: עליו ‏ע[הוא] אומר. כלומר הדין עמך דצרכים צטילין הן: והוא לא אמר. כן אלא נאמן עלי הדיין האמת שצאמת דנני ליתן לי צרה שפשעתי לקוני: האמנתי. צמה שדנמניי עליך: דימוס פטור אסה. דימוס היא היתה שם יראתו וגשעצ צה: והנאך

מסורת הש"ס

- ↑ [לעיל ד' ז:.] (ג) [מתוספתא רפ"ב, (ד) [צרכות ג. פסחים פת. מגילה ד' ז:.] (ד) [מתוספתא חולין פ"ב ה"ו,] (ה) [למא צמוספ'.] (ו) והאמנתי. יעב"ז, (ז) [ש"י] עין ערך דמוס צ' וצמוסף הערוך שנשון יומ השנועה שנשע הפרקליט לפטור אש חייב מיתה נקדא דימוס,] (ח) כס"א: מתי רומיים, (ט) כ"ה בדפוי', (י) בע"י: שדנמ, (יא) [עין לע"א צמשה,] (א) [עין דמוס ג.]

תורה אור השלם

- ↑ לאסור מלכיהם צוקים וצבדיהם צבכלי צרל: תהלים קמט ח

מוסף רש"י

פתיא. כלי חרס, דלמך (לקמן לג:) הני פתיותא דבי מכסי (ברכות ג.) מינאי ומינך תסתיים שמועתא. כלומר על ידי ועל יך תתפרש אמיתו של דבר (שגילה י"ד.)